

AUTOREFERAT

Katarzyna Węsierska

Zakład Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania
Instytut Języka Polskiego im. Ireny Bajerowej
Wydział Filologiczny
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

1991 – tytuł magistra pedagogiki na kierunku pedagogika specjalna, specjalność resocjalizacja (Uniwersytet Śląski).

2009 – stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego, temat rozprawy doktorskiej: *Efektywność działań profilaktyczno-terapeutycznych logopedów w środowisku życia dzieci w wieku przedszkolnym* (promotor: dr hab. prof. UŚ Ewa Syrek, recenzenci: prof. zw. dr hab. Adam Stankowski, dr hab. prof. UP Bożena Muchacka).

Ponadto ukończyłam:

1994 – kurs doskonalenia zawodowego w zakresie logopedii zorganizowany przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Katowicach.

1996 – kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki zorganizowany przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Katowicach.

1998 – z wynikiem bardzo dobrym czterosemestralne kwalifikacyjne Studia Podyplomowe w zakresie logopedii na Wydziale Filologicznym – Podyplomowe Studium Logopedii i Glottodydaktyki z Terapią Pedagogiczną Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, uzyskując uprawnienia do wykonywania zawodu logopedy.

2007 – z wynikiem bardzo dobrym trzysemestralne kwalifikacyjne Studia Podyplomowe w zakresie emisji głosu na Wydziale Filologicznym – Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego.

2014 – *The European Clinical Specialization on Fluency Disorders 2013–2014* (University College Arteveldehogeschool – Lig Van Associatie Universiteit Gent; University Colleges VIVES – Katholieke Hogeschool Associatie KU Leuven; Thomas More University College Antwerp, Belgia), uzyskując tytuł European Clinical Specialist in Fluency Disorders.

Informacje dotyczące zatrudnienia w jednostkach naukowych

Okres: 19 X 2009 – 30 IX 2015
Instytucja: Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Filologiczny
Instytut Języka Polskiego

Stanowisko: adiunkt naukowo-dydaktyczny
Wymiar etatu: pełny

Okres:	1 X 2015 – nadal
Instytucja:	Uniwersytet Śląski w Katowicach Wydział Filologiczny Instytut Języka Polskiego Zakład Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania
Stanowisko:	adiunkt naukowo-dydaktyczny
Wymiar etatu:	pół etatu
Okres:	1 X 2011 – 31 X 2012
Instytucja:	Wyższa Szkoła Ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach Wydział Pedagogiczny
Stanowisko:	starszy wykładowca
Wymiar etatu:	pełny
Ponadto:	
Okres:	1989 – 1994
Instytucja:	Sąd Rejonowy w Chorzowie
Stanowisko:	kurator zawodowy ds. rodzinnych
Okres:	1994 – 1998
Instytucja:	Szkoła Podstawowa „Specjalna” nr 60 w Katowicach
Stanowisko:	nauczyciel, logopeda
Okres:	1998 – 2009
Instytucja:	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1 w Katowicach
Stanowisko:	logopeda
Okres:	1996 – 1999
Instytucja:	Miejskie Przedszkola nr 30 i 39 w Katowicach
Stanowisko:	logopeda
Okres:	2003 – 2004
Instytucja:	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2 w Katowicach
Stanowisko:	logopeda
Okres:	2003 – nadal
Instytucja:	Prywatny Gabinet Logopedyczny (od 2010 Centrum Logopedyczne w Katowicach)
Stanowisko:	logopeda (kierownik Centrum)

Osiągnięcia naukowo-badawcze i zainteresowania naukowe

Na mój dorobek naukowy składają się:

monografie – 2

- *Opieka logopedyczna w przedszkolu. Profilaktyka – diagnoza – terapia.*
Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2013, ss. 320; ISBN 978-83-63955-12-0
[recenzent: dr hab. prof. UMK Jacek Błeszyński].

- *DJ – Diagnoza jąkania u dzieci w wieku przedszkolnym*, współautorka – Barbara Jeziorczak, Wydawnictwo Komlogo, Katowice 2016, ss. 148. ISBN 978-83-61339-37-3 [recenzenci: Henriette Langdon, PhD., dr hab. prof. UŚ Danuta Pluta-Wojciechowska, dr Krzysztof Szamburski].

testy logopedyczne – 2

- Michalak-Widera I., Węsierska K., 2012, *Test do badań przesiewowych mowy dla dzieci w wieku przedszkolnym*. Wydawnictwo Naukowe Unikat-2, Katowice, s. 58, ISBN 978-83-6231456-0 [recenzenci: prof. zw. dr hab. Iwona Nowakowska-Kempna, prof. zw. dr hab. Aleksander Wilkoń].
- Vanryckeghem M., Brutten G.J., 2015, *KiddyCAT – Test do badania postaw związanych z komunikowaniem się jękających się dzieci w wieku przedszkolnym (The KiddyCAT© Communication Attitude Test For Preschool and Kindergarten Children Who Stutter)*, tłumaczenie, adaptacja, zaprojektowanie i wdrożenie badań normalizacyjnych i standaryzacyjnych: K. Węsierska, Wydawnictwo Harmonia Universalis, Gdańsk, ISBN 978-83-7744-075-9.

redakcja naukowa monografii wieloautorskich – 5

- *W świecie logopedii*, t. 1: *Materiały dydaktyczne*. Agencja Artystyczna PARA – Uniwersytet Śląski, Katowice 2012, ss. 238, ISBN 978-83-61061-97-7 – wspólnie z Alicją Podstolec [recenzent: dr hab. prof. UMK Jacek Bleszyński].
- *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 1. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2012, ss. 256, ISBN 978-83-226-2058-8 [recenzent: prof. UŁ Krystyna Baranowicz].
- *W świecie logopedii*, t. 2: *Studia przypadków*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013, ss. 294, ISBN 978-83-226-2178-34 – wspólnie z Alicją Podstolec [recenzent: prof. zw. dr hab. Jagoda Cieszyńska-Rożek].
- *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 2. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013, ss. 282, ISBN 978-83-226-2212-4 – wspólnie z Natalią Moćko [recenzent: dr hab. prof. UP Mirosław Michalik].
- *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka*, t. 1. Komlogo – Uniwersytet Śląski, Katowice 2015, ss. 312; ISBN 978-83-61339-15-1 [recenzent: prof. zw. dr hab. Jan Ozdzyński].

artykuły w czasopismach i monografiach zbiorowych – 68 (po doktoracie 45)

artykuły hasłowe w *Encyklopedii logopedii* – 4

recenzje – 1

opracowanie autorskich narzędzi do diagnozy logopedycznej – 2

redakcja naukowa lub merytoryczna anglojęzycznych publikacji logopedycznych – 8

tłumaczenie i adaptacja anglojęzycznych pomocy dydaktycznych do diagnozy logopedycznej lub do prowadzenia prac badawczych w logopedii – 7

logopedyczne publikacje popularnonaukowe/materiały dydaktyczne – 7

Do chwili obecnej jestem autorką lub współautorką 73 pozycji naukowych (po doktoracie 55), z których opublikowano – 68. Pełny wykaz moich publikacji zawiera Załącznik 2.2.

Ponadto brałam czynny udział w 78 konferencjach naukowych, z których 27 miało charakter międzynarodowy, w tym 67 po doktoracie (zob. Załącznik 2.3). Biorę udział także w licznych projektach badawczych (zob. Załącznik 2.5). Za działalność naukowo-badawczą zostałam wyróżniona przez Rektora Uniwersytetu Śląskiego Nagrodą Indywidualną III Stopnia oraz Nagrodą Indywidualną III Stopnia za działalność dydaktyczną (zob. Załącznik 2.7.).

Badania empiryczne i rozważania teoretyczne, które podejmuję niemal od samego początku mojego rozwoju zawodowego mają charakter interdyscyplinarny i są prowadzone na gruncie takich dyscyplin, jak logopedia i pedagogika – zwłaszcza specjalna i społeczna. Łączenie w mojej działalności naukowej perspektyw – logopedycznej i pedagogicznej pozwala mi na podejmowanie ważnych społecznie tematów związanych z holistycznie pojmowanym funkcjonowaniem jednostki, która zmagają się z zaburzeniami w komunikacji językowej. W moich rozważaniach teoretycznych i poszukiwaniach badawczych penetruję wzajemne zależności pomiędzy sytuacją osoby – szczególnie dziecka, zmagającej się z niepełnosprawnością wynikającą z zaburzeń procesu komunikowania się a jej środowiskiem życia – zwłaszcza rodzinnym i przedszkolnym czy szkolnym. Interesują mnie nade wszystko wzajemne interakcje, które zachodzą pomiędzy tymi podmiotami. Niezwykle ważnym dla mnie aspektem jest również aplikacyjny wymiar podejmowanych przeze mnie działań – zarówno tych teoretycznych, jak i empirycznych. Pomimo zdecydowanego zanurzenia się w problematykę logopedyczną, niezwykle silne więzi łączą mnie z pedagogiką specjalną, z wynikającym z jej założeń filozoficznych, podmiotowym traktowaniem człowieka. Jestem gorącą orędowniczką postrzegania człowieka zmagającego się z niepełnosprawnością zgodnie z ideą integracji, koegzystencji i akceptacji oraz możliwie najpełniejszego włączenia tej osoby w życie społeczne.

Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

Tytuł osiągnięcia naukowego:

I. Zaburzenia płynności mowy u dzieci w okresie wczesnego dzieciństwa – uwarunkowania, diagnozowanie i terapia logopedyczna

Do jednotematycznego cyklu publikacji poświęconego zaburzeniom płynności mowy okresu wczesnego dzieciństwa zaliczam następujące artykuły i rozdziały w książkach oraz część teoretyczną i empiryczną narzędzia diagnostycznego (poz.1):

1. Węsierska K., Jeziorczak B., 2016, *DJ – Diagnoza jąkania u dzieci w wieku przedszkolnym*. Wydawnictwo Komlogo, Katowice.
2. Węsierska K., 2015, *Współwystępowanie zaburzeń płynności mowy i wad wymowy u dzieci w wieku przedszkolnym*, [w:] D. Pluta-Wojciechowska, (red.): *Diagnoza i terapia zaburzeń realizacji fonemów*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 131–142.
3. Węsierska K., Vanryckeghem M., 2015, *A comparison of communicative attitudes among stuttering and nonstuttering Polish preschoolers using the KiddyCAT*, “Procedia – Social and Behavioral Sciences”, nr 193c, s. 278–284.
4. Mielewska A., Węsierska K., 2014, *Zastosowanie metod Palin PCI i Lidcombe Program w terapii jąkania wczesnodziecięcego*, [w:] J. Skibska, (red.): *Wspieranie rozwoju małego dziecka*. Wydawnictwo Naukowe ATH, Wydawnictwo LIBRON, Bielsko-Biała–Kraków, s. 93–120.
5. Węsierska K., 2014, *Interwencja logopedyczna w przypadku jąkania u osób bilingwalnych*, [w:] I. Loewe, K. Kuros-Kowalska, (red.): *Dwujęzyczność, wielojęzyczność i wielokulturowość – szanse i zagrożenia na drodze do porozumienia*. Komlogo, Gliwice, s. 119–136.
6. Węsierska K., Jeziorczak B., Chrostek A., 2013, *Profilaktyka i wczesna interwencja w jąkanii u małych dzieci*, [w:] K. Węsierska, N. Moćko, (red.): *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 2. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 187–212.
7. Węsierska K., 2013, *Badanie wpływu zastosowania podejścia Palin PCI w terapii jąkania u polskojęzycznego dziecka – studium indywidualnego przypadku*, [w:] M. Michalik, A. Siudak, H. Pawłowska-Jaroń, (red.): *Interakcyjne uwarunkowania rozwoju i zaburzeń mowy*. Nowa Logopedia, t. 4. Collegium Columbinum, Kraków, s. 295–316.
8. Węsierska K., 2013, *Badanie rozpowszechnienia zaburzeń płynności mowy i profilaktyka jąkania w środowisku dzieci w wieku przedszkolnym*, „Wychowanie na co Dzień”, nr 7–8, s. 238–239.
9. Węsierska K., 2013, *Udział rodziców w procesie interwencji logopedycznej w jąkanii u małych dzieci*, [w:] A. Sobczak, D. Müller, (red.): *Rozwój i jego wspieranie w perspektywie rehabilitacji i resocjalizacji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 11–21.
10. Węsierska K., 2012: *Logopedzi wobec diagnozy i terapii jąkania wczesnodziecięcego*, [w:] A. Podstolec, K. Węsierska, (red.): *W świecie logopedii. Materiały dydaktyczne*, t. 1 . Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego – Agencja Artystyczna PARA. Katowice, s. 211–236.
11. Węsierska K., Kuros K., 2012, *Postępowanie terapeutyczne w przypadku zaburzeń płynności mowy u dzieci z zespołem Downa*, [w:] J. Skibska, M. Martyniak, (red.): *Dziecko z zespołem Downa – wybrane zagadnienia terapii*. Wydawnictwo Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Bielsko-Biała, s. 51–72.
12. Węsierska K., 2012, *Kompleksowa diagnoza jąkania wczesnodziecięcego podstawą skutecznej terapii*, [w:] M. Michalik, A. Siudak, Z. Orłowska-Popek, (red.): *Diagnoza różnicowa zaburzeń komunikacji językowej*. Nowa Logopedia, t. 3. Collegium Columbinum. Kraków, s. 407–434.
13. Węsierska K., 2012, *Zaburzenia płynności mowy u dzieci w wieku przedszkolnym*, [w:] I. Nowakowska-Kempna, (red.): *Studia z logopedii i neurologopedii*. Akademia Ignatianum Wydawnictwo WAM, Kraków, s. 237–272.
14. Mazur M., Węsierska K., 2012, *Czynniki genetyczne w etiologii jąkania – doniesienia z badań*, „Forum Logopedyczne”, nr 20, s. 90–94.

15. Jeziorczak B., Węsierska K., 2011, *Jakość relacji logopeda – rodzic dziecka jękającego się a skuteczność terapii jękania wczesnodziecięcego*, [w:] J. Gruba, (red.): *Wybrane problemy logopedyczne*. Wydawnictwo Fonem, Gliwice, s. 51–66.

Ponadto problematykę tę poruszam w **23** publikacjach – niewłączonych do powyższego cyklu prac naukowych (zob. Załącznik 2.2.).

Cykl tematyczny *Zaburzenia płynności mowy u dzieci w okresie wczesnego dzieciństwa – uwarunkowania, diagnozowanie i terapia logopedyczna*, uważam za najważniejszy obszar moich zainteresowań naukowych. Podejmowane przeze mnie prace badawcze i penetracje teoretyczne odbywały się od samego początku na gruncie interdyscyplinarnie rozumianej logopedii z umiejscowieniem jej w pedagogice, zwłaszcza specjalnej, ale i w nawiązaniu do obszarów badawczych psychologii, medycyny, językoznawstwa, a także socjologii. Koncentrując się niemal od samego początku mojej drogi naukowej w logopedii na problematyce jękania, bliski jest mi nurt włączającej pedagogiki specjalnej, rozpatrujący model niepełnosprawności w kategoriach integracji i niwelowania barier¹. Inspiracją do zajęcia się problematyką zaburzeń płynności mowy były dla mnie prace badawcze i publikacje takich wybitnych polskich balbutologopedów, jak Bogdan Adamczyk, Antoni Bochniarz, Mieczysław Chęciek, Zofia Engiel, Wanda Kostecka, Krzysztof Szamburski, Róża Sobocińska, Zbigniew Tarkowski, Halina Waszczuk, Stanisław Wilczewski i Tomasz Woźniak. Dokonania zespołu badaczy skupionych wokół Zbigniewa Tarkowskiego – m.in. Jolanty Dunaj, Ewy Humeniuk, Jolanty Góral-Półroli, Ewy Małgorzaty Skorek – zainspirowały mnie do głębszego zainteresowania się tematyką zaburzeń płynności mowy u małych dzieci. Nie mniej ważne dla moich dociekań naukowo-badawczych związanych z etiologią, epidemiologią oraz profilaktycznym i diagnostyczno-terapeutycznym aspektem interwencji logopedycznej w jękaniu u dzieci, były doniesienia z badań prowadzonych w ośrodkach zagranicznych. Przede wszystkim mam tu na myśli badania prowadzone od lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku przez amerykańskich uczonych pod kierunkiem Ehuda Yairi i Nicoline Grinager Ambrose w ramach the University of Illinois Stuttering Research Program. Duży wpływ na moje poszukiwania naukowe miały także prace badaczy związanych z ośrodkami w Australii – Australian Stuttering Research Centre the University of Sydney i Wielkiej Brytanii – the Michael Palin Centre for Stammering Children. Z ośrodkiem brytyjskim nawiązałam stałą współpracę, a wyniku uczestnictwa

¹ Zob. Chrzanowska I., 2015, *Pedagogika specjalna. Od tradycji do współczesności*. Wydawnictwo Impuls, Kraków.

w dwuletnim cyklu superwizyjnym, po spełnieniu wszystkich wymagań teoretycznych i praktycznych, uzyskałam akredytację umożliwiającą mi szkolenie polskich logopedów z zakresu stosowania podejścia interakcyjnego rodzic–dziecko *Palin PCI* w jąkanium wczesnodziecięcym². W moich dociekaniach teoretycznych i praktycznych inspirowały mnie także działania naukowe i terapeutyczne wybitnych przedstawicieli słowackiej i niemieckiej logopedii – Viktora Lechty i Petera Schneidera.

W ramach omawianego cyklu publikacji realizowałam różnorodne cele naukowo-badawcze związane z ustalaniem epidemiologii i opisem etiologii zaburzeń płynności mowy u dzieci oraz opracowywaniem skutecznych strategii logopedycznego postępowania profilaktyczno-diagnostyczno-terapeutycznego z uwzględnieniem podstaw teoretycznych i rzetelnych wyników najnowszych badań empirycznych.

W swoich rozprawach i artykułach wiele uwagi poświęciłam problematyce etiologii jąkania. Nawiązując do zarekomendowanej przez zespół Zbigniewa Tarkowskiego wieloczynnikowej teorii jąkania, opisałam upowszechniający się obecnie w światowej logopedii model autorstwa Ann Smith i Ellen Kelly czteroczynnikowej genezy tego zaburzenia³. Poszerzyłam w ten sposób ujęcie Tarkowskiego⁴. Szczególną uwagę zwracając na stosunkowo rzadko opisywaną w polskiej bibliografii logopedycznej rolę czynników neurofizjologicznych (zwłaszcza genetycznych) w etiologii jąkania⁵. Zaakcentowałam również znaczenie czynników poznawczych i emocjonalnych – zwłaszcza postaw manifestowanych przez dzieci z objawami jąkania wobec własnych problemów w płynnym komunikowaniu się. W polskim piśmiennictwie te zagadnienia były wcześniej wzmiankowane, głównie w publikacjach zespołu badawczego kierowanego przez Tarkowskiego.

Zaburzenia płynności mówienia u dzieci w wieku przedszkolnym były badane przede wszystkim w krajach anglojęzycznych⁶. W związku z tym podjęłam – unikatowe w Polsce –

² Metoda została szczegółowo opisana w podręczniku autorstwa E. Kelman i A. Nicholas *Practical Intervention for Early Childhood Stammering: Palin PCI Approach*, Milton Keynes, 2008. Byłam bezpośrednio zaangażowana w proces wydawniczy polskiej wersji podręcznika tej metody, pełniąc funkcję redaktora naukowego publikacji: *Praktyczna interwencja w jąkanium dziecięcym. Podejście interakcyjne rodzic–dziecko – Palin PCI* (E. Kelman, A. Nicholas, w tłumaczeniu M. Kądzioły, Wydawnictwo Harmonia Universalis, Gdańsk, 2013).

³ Zob. Smith A., Kelly E., 1997, *Stuttering: A Dynamic, Multifactorial Model*, [w:] *Nature and Treatment of Stuttering. New Directions*, R.F. Curlee, G.M. Siegel (red.), Needham Heights, s. 204–217.

⁴ Zob. Tarkowski Z., 1999, *Jąkanie*. Warszawa.

⁵ Mazur M., Węsierska K., 2012: *Czynniki genetyczne w etiologii jąkania – doniesienia z badań*. „Forum Logopedyczne”, nr 20, s. 90–94.

⁶ Zob. Tarkowski Z., Humeniuk E., Dunaj J., 2011, *Jąkanie w wieku przedszkolnym*. Olsztyn.

badania epidemiologiczne wśród dzieci polskojęzycznych⁷. Badania te pozwoliły na ustalanie częstości występowania zaburzeń płynności mowy w tej grupie wiekowej i porównanie wyników z danymi światowymi. W wyniku przeprowadzonych przeze mnie badań weryfikacyjnych ustaliłam, że częstość występowania objawów jąkania u polskojęzycznych dzieci w wieku przedszkolnym plasuje się na poziomie około 5 %⁸. Innymi słowy, wyniki tego projektu badawczego potwierdziły, że poziom rozpowszechnienia objawów jąkania u polskojęzycznych dzieci w wieku przedszkolnym jest porównywalny do wyników badań prowadzonych za granicą⁹. W ramach tych prac badawczych szczegółowej analizie poddawane były również takie kwestie, jak współwystępowanie zaburzeń artykulacji u dzieci z objawami jąkania¹⁰. W ten sposób przyczyniłam się do wzbogacenia wiedzy teoretycznej gromadzonej przez zespół badawczy Tarkowskiego na temat znaczenia czynnika lingwistycznego w genezie i rozwoju jąkania u dzieci polskojęzycznych. Zweryfikowałam w warunkach polskich hipotezę, że dzieci jākające się, u których występują również zaburzenia artykulacji, są w grupie zwiększonego ryzyka jākania i w związku z tym wymagają wczesnej interwencji logopedycznej. Pozwoliło to na poszerzenie wiedzy związanej z czynnikami ryzyka jākania u dzieci w ramach tworzonego przeze mnie paradygmatu diagnozy jākania wczesnodziecięcego. Dążąc do poszerzenia wiedzy o uwarunkowaniach jākania wczesnodziecięcego, wdrożyłam (wraz z zespołem, którym kierowałam) innowacyjny projekt badań porównawczych nad postawami wobec własnej mowy i komunikowania się występującymi u dzieci płynnie mówiących i ich jākających się rówieśników. Projekt ten realizowałam w ramach wdrożenia procedur normalizacyjnych i standaryzacyjnych związanych z adaptacją dla warunków polskich narzędzia

⁷ Węsierska K., 2013, *Badanie rozpowszechnienia zaburzeń płynności mowy i profilaktyka jākania w środowisku dzieci w wieku przedszkolnym*, „Wychowanie na co Dzień”, nr 7–8, s. 238–239.

⁸ W ramach wdrażania projektu badawczego *Wszystkie dzieci mogą mówić płynnie*, realizowanego w Zakładzie Socjolingwistyki i Społecznych Praktyk Komunikowania Instytutu Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego, przeprowadziłam badania nad poziomem rozpowszechnienia objawów jākania w populacji polskojęzycznych dzieci w wieku przedszkolnym. Badania prowadzone były na terenie Śląska i Zagłębia; objęły 887 dzieci z 12 placówek wychowania przedszkolnego. Wyniki badań wykazały, że rozpowszechnienie objawów niepłynności mowy utrzymuje się na poziomie zbliżonym do wyników uzyskiwanych za granicą i wynosi 4,62% badanej populacji. Wyniki tego badania zaprezentowałam podczas XVIII Konferencji Naukowo-Szkoleniowej Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, (27–28.06.2014 r., Lublin), poster: *Częstość występowania zaburzeń płynności mówienia w populacji dzieci w wieku przedszkolnym*, K. Węsierska.

⁹ Zob. Yairi E., Ambrose N., 2013, *Epidemiology of stuttering: 21st century advance*. „Journal of Fluency Disorders”, vol. 38, 66–87; Yairi E., Seery C.H., 2011, *Stuttering. Foundations and Clinical Applications*, Upper Saddle River.

Zob. Węsierska K., 2013, *Badanie rozpowszechnienia zaburzeń płynności mowy...*

¹⁰ Szczegółowo opisałam to zagadnienie w artykule pt. *Współwystępowanie zaburzeń płynności mowy i wad wymowy u dzieci w wieku przedszkolnym*, który ukazał się w monografii wieloautorskiej pod redakcją Danuty Pluty-Wojciechowskiej: *Współwystępowanie zaburzeń płynności mowy i wad wymowy u dzieci w wieku przedszkolnym*, nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego (Katowice, 2015; s.131–142).

diagnostycznego *KiddyCAT*[®] autorstwa Martine Vanryckeghem i Gene Bruttana¹¹. Ten prowadzony i wdrażany przeze mnie projekt badawczy umożliwił stworzenie polskiej adaptacji tego narzędzia¹². Podjęte badania potwierdziły zarówno ustalenia badaczy związanych z the University of Illinois Stuttering Research Program¹³, jak też były zbieżne z wynikami wcześniejszych projektów badawczych prowadzonych z użyciem *KiddyCAT*[®] między innymi w Belgii i USA¹⁴. Na podstawie wyników badań uzyskanych dzięki wdrożeniu kolejnego projektu badawczego dokonałam opisu oraz analizy jakościowej i ilościowej zaburzeń płynności mówienia u dzieci w wieku od lat 3 do 7¹⁵. Zgromadzone w ten sposób dane pozwoliły na stworzenie narzędzia do przeprowadzania rzetelnej diagnozy różnicowej w ustalaniu rozpoznania objawów jąkania u polskojęzycznych dzieci w wieku przedszkolnym.

Wnikliwa analiza literatury przedmiotu – zarówno polskojęzycznej, jak i zagranicznej oraz wnioski z prowadzonych przeze mnie badań empirycznych, znalazły odzwierciedlenie

¹¹ Vanryckeghem M., Bruttan G.J., 2007, *KiddyCAT*[®] *Communication Attitude Test for Preschool and Kindergarten Children Who Stutter*. Plural Publishing, San Diego.

¹² Owocem tych prac był zrealizowany przeze mnie projekt badawczy związany z adaptacją i normalizacją *KiddyCAT*[®] *Test do badania postaw związanych z komunikowaniem się jękających się dzieci w wieku przedszkolnym*, autorzy: M. Vanryckeghem, G.J. Bruttan, tłumaczenie i adaptacja: K. Węsierska, Wydawnictwo Harmonia Universalis, Gdańsk 2015; wyniki badań normalizacyjnych zostały również zaprezentowane m. in. podczas: Ogólnopolskiej Konferencji Logopedycznej (Uniwersytetu Warszawskiego, Towarzystwa Kultury Języka): *Metody i narzędzia w logopedii* (13–15.09.2013 r., Warszawa), w referacie: *Polska wersja testu KiddyCAT*[®] – porównanie postaw komunikacyjnych mówiących płynnie i jękających się dzieci w wieku przedszkolnym, 4th European Symposium on Fluency Disorders (28–29.03.2014 r., Antwerpia, Belgia), poster: *Communication Attitude of Polish Preschool-Age Children Who Stutter*, K. Węsierska, M. Vanryckeghem, B. Jeziorczak, B. Wilk oraz 10th Oxford Dysfluency Conference, (17–20.07.2014 r.), Oxford, UK, poster: *A comparison of communicative attitudes among stuttering and nonstuttering Polish preschoolers using the KiddyCAT*, K. Węsierska, M. Vanryckeghem, B. Jeziorczak, B. Wilk. Wyniki badań zostały opublikowane w artykułach: Węsierska K., Vanryckeghem M., 2015, *A comparison of communicative attitudes among stuttering and nonstuttering Polish preschoolers using the KiddyCAT*, „Procedia – Social and Behavioral Sciences”, nr 193c, s. 278–284; Węsierska K., Vanryckeghem M., Jeziorczak B., Wilk B., 2014, *Porównanie postaw komunikacyjnych mówiących płynnie i jękających się dzieci w wieku przedszkolnym – standaryzacja polskiej wersji testu KiddyCAT*[®], „Forum Logopedyczne”, nr 22, s. 70–79.

¹³ Zob. Ezrati-Vinacour R., Platzky R., Yairi E., 2001, *The young child's awareness of stuttering-like disfluency*. „Journal of Speech, Language, and Hearing Research”, vol. 44, 368–380; Grinager Ambrose N., Yairi E., 1994, *The development of awareness of stuttering in preschool children*. „Journal of Fluency Disorders”, vol. 19, 229–245.

¹⁴ Zob. Vanryckeghem M., Bruttan G., Hernandez L., 2005, *A comparative investigation of the speech-associated attitude of preschool and kindergarten children who do and do not stutter*. „Journal of Fluency Disorders”, 30, 307–318; Vanryckeghem M., De Niels T., Vanrobaeys S., 2015, *The KiddyCAT: A test-retest and comparative investigation of stuttering and nonstuttering Belgian preschoolers*. „Cross-Cultural Communication”, vol. 11, 10–16.

¹⁵ Celem tego projektu badawczego, realizowanego wspólnie z Barbarą Jeziorczak, było opracowanie kompleksowego narzędzia do diagnozy jąkania u dzieci. W ramach badań własnych analizie poddano próbki wypowiedzi dzieci manifestujących objawy jąkania (n=65) oraz ich płynnie mówiących rówieśników z grupy kontrolnej (n=72), dokonano opisu oraz analizy jakościowej i ilościowej zaburzeń płynności mówienia u dzieci w wieku od lat 3 do 7 lat; wyniki badań prowadzonych w ramach tego projektu były prezentowane podczas I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Edukacyjnej pt.: *Wczesna diagnoza logopedyczna w ujęciu interdyscyplinarnym* (8.06.2013 r., Mysłówice), referat: *Strategie postępowania diagnostycznego w jękaniu wczesnodziecięcym*, K. Węsierska.

w opisanym przeze mnie paradygmacie jąkania wczesnodziecięcego. Odwołując się do zaproponowanego przeze mnie modelu opisu tego zjawiska, opracowałam – we współpracy z Barbarą Jeziorczak, współautorką kompleksowego narzędzia diagnostycznego *DJ – diagnoza jąkania u dzieci w wieku przedszkolnym* – propozycję standardu postępowania w przypadku zaburzeń płynności mowy u dzieci wieku przedszkolnym¹⁶. W ten sposób podjęłyśmy próbę wypełnienia istniejącej w polskim piśmiennictwie logopedycznym luki, opracowując schemat postępowania profilaktyczno-diagnostyczno-terapeutycznego w przypadku jąkania u małych dzieci¹⁷. W opracowanym przez nas kompleksowym narzędziu do badania jąkania zweryfikowałyśmy i opisałyśmy zagadnienia dotyczące diagnozy jąkania u dzieci, odwołując się między innymi do *Standardu postępowania logopedycznego w jąkanii*¹⁸.

W moich publikacjach prezentowałam zależności pomiędzy logopedią, rozumianą przeze mnie jako subdyscyplina pedagogiki specjalnej, a medycyną i naukami medycznymi. W licznych publikacjach rekomendowałam wywodzące się z medycyny trójstopniowe ujęcie profilaktyki logopedycznej¹⁹. Do znanego i upowszechnionego na gruncie polskiej logopedii międzynarodowego systemu diagnozy nozologicznej Światowej Organizacji Zdrowia WHO – *ICD-10 (Międzynarodowa statystyczna klasyfikacja chorób i problemów zdrowotnych)* dodałam opis i adaptację dla jąkania *Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia*²⁰. Dokonałam również polskiej adaptacji strategii z zakresu profilaktyki i wczesnej interwencji logopedycznej w jąkanii u małych dzieci autorstwa amerykańskiej badaczki Patrici Zebrowski²¹. Podczas opracowywania zaproponowanego

¹⁶ Węsierska K., Jeziorczak B., 2016, *DJ – Diagnoza jąkania u dzieci w wieku przedszkolnym*, Wydawnictwo Komlogo, Katowice.

¹⁷ W wydanej w roku 2016 publikacji *Logopedia – Standardy postępowania logopedycznego* (Wyd. UMCS, Lublin, pod redakcją naukową Stanisława Grabiasa, Jolanty Panasiuk i Tomasza Woźniaka), w odniesieniu do zaburzeń płynności mowy zaprezentowany został wyłącznie standard postępowania w przypadku postaci chronicznej jąkania: *Diagnoza i terapia osób z zaawansowanym jąkaniiem* autorstwa Tomasza Woźniaka (s. 797–838).

¹⁸ Woźniak T., 2008, *Standard postępowania logopedycznego w przypadku jąkania*. „Logopedia”, t. 37, s. 217–226.

¹⁹ Zob. Węsierska K., 2012: *Profilaktyka logopedyczna w ujęciu systemowym*, [w:] K. Węsierska, (red.): *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 25–47; Węsierska K., Jeziorczak B., Chrostek A., 2013, *Profilaktyka i wczesna interwencja w jąkanii u małych dzieci*. [w:] K. Węsierska, N. Moćko, (red.): *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 2. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 187–212.

²⁰ ICF – ang. *International Classification of Functioning, Disability, and Health* (WHO, 2001); zastosowanie klasyfikacji ICF w jąkanii zarekomendowałam polskiemu odbiorcy w prezentacji studiów przypadków podczas I edycji Międzynarodowej Konferencji Logopedycznej „Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka” – 12.09.2014 r., Katowice, Uniwersytet Śląski (poster: *Zastosowanie modelu ICF w diagnozowaniu jąkania*, K. Węsierska).

²¹ Za zgodą autorki (P. Zebrowski) i wydawcy (American Speech-Language-Hearing Association) dokonałam tłumaczenia i polskiej adaptacji strategii wczesnej interwencji jąkanii u opisanych w artykule: Zebrowski P.M.,

w *DJ – diagnozie jąkania...* schematu postępowania diagnostycznego w jąkanii u dzieci wykorzystałam również – dokonując adaptacji dla polskich warunków kulturowych – wytyczne do badania jąkania u dzieci opracowane przez American Speech, Language and Hearing Association – ASHA (USA) oraz The Royal College of Speech and Language Therapists (Wielka Brytania). Zmierzając do zwiększenia skuteczności działań logopedów, nie tylko opisywałam i rekomendowałam strategie profilaktyki logopedycznej, ale również dokonałam polskiej adaptacji narzędzia do przesiewowego badania logopedycznego tzw. skringingu logopedycznego w jąkanii u dzieci (jednej z najbardziej skutecznych form profilaktyki drugorzędowej)²². Wspólnie ze współautorką *DJ – diagnozy jąkania...*, Barbarą Jeziorczak przygotowałam również, dostosowaną do polskich warunków kulturowych, rodzimą wersję arkusza badania przesiewowego, która wraz z innymi opracowanymi przez nas materiałami testowymi składa się na kompletne narzędzie badawcze poprzedzone rozbudowanym wprowadzeniem teoretycznym. Narzędzie *DJ – Diagnoza jąkania u dzieci w wieku przedszkolnym* ma umożliwić logopedzie wdrażanie kompleksowego standardu postępowania diagnostycznego w jąkanii wczesnodziecięcym w oparciu o zaproponowane przez nas szczegółowe wytyczne²³.

Podobnie jak znani polscy i zagraniczni badacze zaburzeń płynności mówienia (m.in.: Bogdan Adamczyk, Oliver Bloodstein, Barry Guitar, Wendell Johnson, Viktor Lechta, Zbigniew Tarkowski, Tomasz Woźniak, Charles van Riper) podzielam pogląd, że nie ma jednej skutecznej metody terapii, która gwarantowałaby sukces działań logopedy wobec każdego dziecka²⁴. Przychyłam się również do tezy sformułowanej przez Tarkowskiego, że w polskiej praktyce logopedycznej najczęściej stosowanymi procedurami interwencji w przypadku jąkania u małych dzieci są poradnictwo dla rodziców i konsultacje. Podobną

1997: *Assisting Young Children Who Stutter and their Families: Defining the Role of the Speech-Language Pathologist*. „American Journal of Speech-Language Pathology”, Vol. 6, s. 19–28 – polska wersja została opublikowana w artykule: Węsierska K., Jeziorczak B., Chrostek A., 2013, *Profilaktyka i wczesna interwencja...*

²² Pierwszy w polskim piśmiennictwie logopedycznym kwestionariusz do badania przesiewowego dzieci z objawami niepełności mowy stanowiła moja adaptacja *Initial Screening Form* autorstwa E. Kelman i A. Nicholas (2008) – tłumaczenie – za zgodą autorek zostało opublikowane w artykule: Węsierska K., 2010, *Interakcyjna Terapia Rodzic-Dziecko – Palin Parent-Child Interaction Approach (Palin PCI) – przykładem skutecznego postępowania logopedycznego w jąkanii wczesnodziecięcym*, „Forum Logopedyczne”, nr 18, s. 23–33.

²³ Węsierska K., Jeziorczak B., 2016, *DJ – Diagnoza jąkania u dzieci...*

²⁴ Zob. m.in. Bloodstein O., Bernstein Ratner N., 2008, *A Handbook on Stuttering. Sixth Edition*. Delmar Cengage Learning, Clifton Park; Bothe A.K., Davidow J.H., Bramlett R.E., Ingham J.R., 2006, *Stuttering treatment research 1970–2005: Systematic review incorporating trial quality assessment of behavioral, cognitive, and related approaches*. „American Journal of Speech and Language Pathology”, vol. 15, s. 321–341; Guitar B., 2014, *Stuttering. An Integrated Approach to Its Nature and Treatment. Fourth Edition*. Wolters Kluwer; Lippincott Williams & Wilkins, Baltimore; Lechta V., 2010, *Koktavost: integrativni pristup*. Portál, s. r. o., Praha; Manning W.H., 2010, *Clinical Decision Making in Fluency Disorders*. Delmar Cengage Learning, Clifton Park; Tarkowski Z., 1992, *Jąkanie wczesnodziecięce*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.

tendencję dostrzec można w piśmiennictwie logopedycznym literatury przedmiotu, gdzie inne metody pośredniej lub bezpośredniej interwencji terapeutycznej były zaledwie wzmiankowane²⁵. Dlatego moją działalność naukowo-dydaktyczną ukierunkowałam również na upowszechnianie metod terapii, których skuteczność była potwierdzana w prowadzonych na świecie badaniach empirycznych (*evidence-based practice*)²⁶. W moich publikacjach dokonywałam opisu współcześnie stosowanych na świecie metod terapii jąkania u dzieci (*Palin PCI, Lidcombe Program, Mini-KIDS, czy Demands i Capacity Model*)²⁷. Na podstawie podjętych przeze mnie eksperymentalnych badań empirycznych dokonałam opisu i analizy studium indywidualnego przypadku, wykazując skuteczność zastosowania podejścia *Palin PCI* wobec polskojęzycznego jękającego się dziecka²⁸. Owocem nawiązania przeze mnie intensywnej współpracy z the Michael Palin Centre for Stammering Children w Londynie było opublikowanie polskiego wydania podręcznika do terapii metodą *Palin PCI*²⁹.

²⁵ Zob. Chęciek M., 2006, *Problemy dysfluencji mowy w aktualnych światowych badaniach (z uwzględnieniem V Kongresu Światowego Towarzystwa Zaburzeń Płynności Mowy w Dublinie)*. „Forum Logopedyczne”, nr 11, s. 37–44; Kostecka W., 1998, *Kurs terapii płynności mowy dla dzieci. Londyn, lipiec 1998*. „Logopedia”, t. 25, s. 166–167; Kostecka W., 2000, *Dziecko i jąkanie*. Polskie Towarzystwo Logopedyczne – Zarząd Główny, Lublin; Tarkowski Z., 1992, *Jąkanie wczesnodziecięce...*; Tarkowski Z., Humeniuk E., Dunaj J., 2011, *Jąkanie w wieku przedszkolnym...*

²⁶ Langdon H.W., Tsai P.T., Węsierska K., 2015, *Evidence-Based Practice in Stuttering: Views from American and Polish Clinical Perspectives*. „Forum Logopedyczne”, nr 23, s. 8–16.

²⁷ Zob. m.in. Węsierska K., 2010, *Interakcyjna Terapia Rodzic–Dziecko...*, s. 2; Węsierska K., 2012, *Wczesna interwencja w przypadku objawów jąkania u małych dzieci*, [w:] J. Porayski-Pomsta, M. Przybysz-Piwko (red.): *Interwencja logopedyczna. Zagadnienia ogólne i praktyka. Z Prac Towarzystwa Kultury Języka*, t. VIII. Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa, s. 217–228; Węsierska K., 2012c, *Problem jąkania się dzieci w wieku przedszkolnym*, [w:] J. Skibska, D. Larysz (red.): *Neurologopedia w teorii i praktyce. Wybrane zagadnienia diagnozy i terapii dziecka*. Wydawnictwo Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała, s. 107–132; Węsierska K., 2012, *Zaburzenia płynności mowy u dzieci w wieku przedszkolnym*, [w:] I. Nowakowska-Kempna (red.): *Studia z logopedii i neurologopedii*. Akademia Ignatianum Wydawnictwo WAM, Kraków, s. 237–272; Węsierska K., 2013, *Zastosowanie Lidcombe Program w terapii jękającego się dziecka w wieku przedszkolnym*, [w:] K. Węsierska, A. Podstolec (red.): *W świecie logopedii – studia przypadków*, t. 2. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 135–158; Węsierska K., Mielewska A., 2012: *Wykorzystanie metody interakcyjnej rodzic–dziecko Palin PCI w diagnozie i terapii jąkania wczesnodziecięcego*, [w:] J.J. Błęszyński (red.): *Medycyna w logopedii. Terapia. Wspomaganie. Wsparcie. Trzy drogi – jeden cel*. Wydawnictwo Harmonia Universalis, Gdańsk, s. 67–77; Węsierska K., Jeziorczak B., 2016, *Diagnoza jąkania – DJ. Materiały do badania jąkania dzieci w wieku przedszkolnym*, Wydawnictwo Komlogo, Katowice.

²⁸ Wyniki tego projektu badawczego zostały przeze mnie zaprezentowane podczas III Ogólnopolskiej Konferencji Logopedycznej Małopolskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Logopedycznego w Krakowie: *Nowa Logopedia. Interakcyjne uwarunkowania rozwoju i zaburzeń mowy* (21.11.2012 r., Kraków), w referacie: *Badanie wpływu zastosowania podejścia Palin PCI w terapii jąkania u polskojęzycznego dziecka – studium indywidualnego przypadku*; wyniki badania zostały opublikowane w wieloautorskiej monografii pokonferencyjnej: Węsierska K., 2013, *Badanie wpływu zastosowania podejścia Palin PCI w terapii jąkania u polskojęzycznego dziecka – studium indywidualnego przypadku*, [w:] M. Michalik, A. Siudak, H. Pawłowska-Jaroń (red.): *Interakcyjne uwarunkowania rozwoju i zaburzeń mowy. Nowa Logopedia*, t. 4. Collegium Columbinum, Kraków, s. 295–316.

²⁹ Polska wersja podręcznika autorstwa Elaine Kelman i Alison Nicholas *Practical Intervention...*, w przekładzie Małgorzaty Kądzioły, pod moją redakcją naukową, ukazała się nakładem Wydawnictwa Harmonia Universalis: *Praktyczna interwencja w jękaniu wczesnodziecięcym. Podejście interakcyjne rodzic–dziecko – Palin PCI*, Gdańsk 2013.

Włączyłam się w nurt pionierskich działań – na gruncie polskiej literatury logopedycznej – związanych z opisem i analizą takich zagadnień, jak interwencja logopedyczna w przypadku zaburzeń płynności mowy u dzieci z zespołem Downa³⁰, czy występowanie objawów jąkania u dziecka dwujęzycznego³¹.

Nawiązując do ugruntowanej w psychologii społecznej i pedagogice specjalnej teorii systemów ekologicznych (ang. *ecological system theory*) Urie Bronfenbrennera, w moich rozprawach i artykułach podejmowałam i upowszechniałam w polskim piśmiennictwie logopedycznym tematykę związaną z modelem interwencji logopedycznej wykorzystującym zasoby rodziny (*family-based model of intervention*)³². Akcentowałam również rolę właściwej relacji terapeutycznej logopeda–rodzice dziecka dla skuteczności interwencji logopedycznej w jąkaniu u dzieci³³. Model interwencji logopedycznej budowany w oparciu o partnerskie relacje terapeuty z rodzicami i maksymalnie wykorzystujący potencjał tkwiący w rodzinnym środowisku jąkającego się dziecka jest powszechnie rekomendowany w światowej logopedii, natomiast w polskiej literaturze logopedycznej jest on ciągle jeszcze stosunkowo rzadko opisywany³⁴. Zwłaszcza w przypadku zaburzeń o wieloczynnikowej – epigenetycznej etiologii, do jakich zaliczane jest jąkanie, ważne jest wdrażanie przez logopedów form interwencji logopedycznej ukierunkowanych na aktywizację środowiska i aktywną współpracę z rodzicami. Pozostając w tym nurcie kompleksowych oddziaływań logopedycznych, opartych na współpracy z terapeutą z rodziną i środowiskiem dziecka, w roku 2015 nawiązałam współpracę z Departamentem Nauk o Komunikacji Językowej

³⁰ Węsierska K., Zipper-Malina B., 2009, *Zaburzenia płynności mowy u dzieci z zespołem Downa*. „Forum Logopedyczne”, nr 16, s. 23–28; Węsierska K., Kuros K., 2012, *Postępowanie terapeutyczne w przypadku zaburzeń płynności mowy u dzieci z zespołem Downa*. [w:] Skibska J., Martyniak M., (red.): *Dziecko z zespołem Downa – wybrane zagadnienia terapii*. Wydawnictwo Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Bielsko-Biała, s. 51–72.

³¹ Węsierska K., 2014, *Interwencja logopedyczna w przypadku jąkania u osób bilingwalnych*, [w:] I. Loewe, Kuros-Kowalska K., (red.): *Dwujęzyczność, wielojęzyczność i wielokulturowość – szanse i zagrożenia na drodze do porozumienia*. Komlogo, Gliwice, s. 119–136.

³² Zob. m.in. Michalak-Widera I., Węsierska K., 2009, *Zaangażowanie rodziców/opiekunów w terapię dziecka z opóźnionym rozwojem mowy warunkiem skuteczności terapii logopedycznej*. „Forum Logopedyczne”, nr 16, s. 18–22; Węsierska K., 2011, *Udział rodziców w terapii opóźnionego rozwoju mowy na przykładzie kanadyjskiego programu Do rozmowy potrzeba dwojga – It Takes Two to Talk The Hanen Program® for Parents*, „Forum Logopedyczne”, nr 19, s. 94–101.

³³ Zob. Jeziorczak B., Węsierska K., 2011, *Jakość relacji logopeda–rodzic dziecka jąkającego się a skuteczność terapii jąkania wczesnodziecięcego*, [w:] J. Gruba (red.): *Wybrane problemy logopedyczne*. Wydawnictwo Fonem, Gliwice, s. 51–66; Węsierska K., 2013, *Udział rodziców w procesie interwencji logopedycznej w jąkaniu u małych dzieci*, [w:] A. Sobczak, D. Müller (red.): *Rozwój i jego wspieranie w perspektywie rehabilitacji i resocjalizacji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 11–21.

³⁴ Banaszekiewicz A., Walencik-Topiłko A., 2014, *Model współpracy logopedy z otoczeniem pacjenta – założenia teoretyczne i rozwiązania praktyczne*, [w:] D. Baczała, J. Bleszyński (red.): *Terapia logopedyczna*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń; Gunia G., Lechta V., 2011, *Wprowadzenie do logopedii*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków; Pluta-Wojciechowska D., 2014, *Wspieranie rozwoju mowy dziecka w rodzinie*, [w:] J. Skibska (red.): *Wspieranie rozwoju małego dziecka*. Wydawnictwo LIBRON, Kraków.

i Zaburzeniach Chapman University w USA. Wspólnie z badaczkami ze Stanów Zjednoczonych zainicjowałyśmy międzynarodowe badania sondażowe dotyczące percepcji skuteczności interwencji logopedycznej w jąkanii z perspektyw ich rodziców³⁵. Do współpracy w tych badaniach dzięki mojemu zaproszeniu włączyły się również badaczki z Austrii i Słowacji. Praktycznym pokłosiem tego projektu było opracowanie materiałów profilaktycznych (ulotki i plakatu), upowszechniających wiedzę z zakresu wczesnej interwencji w jąkanii³⁶.

Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych:

II. Społeczno-środowiskowe problemy osób z zaburzeniami płynności mowy – badanie reakcji społecznych i postaw wobec jąkania i gielkotu

Do najważniejszych moich publikacji w tym obszarze zaliczam:

1. Węsierska K., Przepiórka A., Błachnio A., St. Louis K. O., 2016, *Attitudes of Polish Teachers Toward Stuttering*, „Proceedings of the 2015 International Fluency Congress – Lisbon, Portugal”, rozdział XXVIII, ss. 6.
2. Vanryckeghem M., Brutten G.J., (K. Węsierska: tłumaczenie, adaptacja, zaprojektowanie i wdrożenia badań normalizacyjnych i standaryzacyjnych), 2015, *KiddyCAT – Test do badania postaw związanych z komunikowaniem się jękających się dzieci w wieku przedszkolnym (The KiddyCAT® Communication Attitude Test For Preschool and Kindergarten Children Who Stutter)*, Harmonia Universalis, Gdańsk.
3. Błachnio A., Przepiórka A., St. Louis K.O., Węsierska K., Węsierska M., 2015, *Postawy społeczne wobec jąkania w Polsce – przegląd badań z użyciem POSHA-S*, [w:] K. Węsierska, (red.): *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka*, t. 1. Komlogo – Uniwersytet Śląski, Katowice, s. 89–100.
4. Węsierska K., Myszk A., Płusajska-Otto A., St. Louis K.O, 2015, *Osoby z gielkotem w społeczeństwie – diagnostyka, świadomość społeczna, postulaty*, [w:] K. Węsierska, (red.): *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka*, t. 1. Komlogo – Uniwersytet Śląski, Katowice, s. 251–264.
5. Węsierska K., Węsierska M., Beste Guldborg A., St. Louis K. O., 2015, *A Comparison of Knowledge and Attitudes toward Stuttering of Polish SLPs and SLP Students*, [in:] K.O. St. Louis, (ed.): *Stuttering meets stereotype, stigma, and discrimination: An overview of attitude research*. West Virginia University Press, Morgantown, s. 216–225.
6. Węsierska K., Szykowska H., Szymura A., 2013, *Kluby „J”, Klub ludzi mówiących płynnie – rola grup samopomocy dla osób jękających się*. „Forum Logopedyczne”, nr 21, s. 145–152.
7. Węsierska K., Vanryckeghem M., Jeziorczak B., Wilk B., 2014, *Porównanie postaw komunikacyjnych mówiących płynnie i jękających się dzieci w wieku przedszkolnym – standaryzacja polskiej wersji testu KiddyCAT®*, „Forum Logopedyczne”, nr 22, s. 70–79.

³⁵ Wyniki badań sondażowych obejmujących próby respondentów z Austrii, Polski, Słowacji i Stanów Zjednoczonych zostaną zaprezentowane po polsku – podczas II edycji Międzynarodowej Konferencji Logopedycznej „Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka” (2016, Uniwersytet Śląski w Katowicach) oraz po angielsku – podczas Swedish Stuttering Association Conference: *Network days for SLPs who work with stuttering* (2016, Stockholm, Szwecja).

³⁶ Zespół badawczy (K. Koltay, H. Laciková, L. McGill, K. Węsierska) opracował materiały profilaktyczne – międzynarodową ulotkę i plakat: *Jąkanie – Stammering – Stammering – Stottern – Stuttering – Tartamudeo – Zajakavost*, które są upowszechniane w wersjach elektronicznych oraz drukowanych, materiały są dostępne do pobrania w stronie konferencji „Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka”: www.konferencja-zpm.edu.pl

Drugim ważnym obszarem moich naukowych dociekań było badanie postaw społecznych wobec zaburzeń płynności mowy i osób zmagających się z zaburzeniami. Problematyce postaw społecznych wobec różnorodnych zjawisk i ludzkich atrybutów poświęcono wiele badań na gruncie nauk społecznych, przede wszystkim socjologii, psychologii i pedagogiki. Dla pedagogiki specjalnej, w której szerokim nurcie plasuję moje działania logopedyczne w tym zakresie, ważne jest rozpoznawanie postaw wobec niepełnosprawności i osób z niepełnosprawnością. Podejmując rozważania związane z badaniem postaw, przyjmuję definicję strukturalną tego pojęcia, zgodnie z którą w rozpatrywaniu postawy należy analizować trzy jej komponenty: behawioralny, afektywny i poznawczy. Postawy ujawniają się i są tworzone na tych trzech poziomach³⁷.

W przeszłości na gruncie polskiej logopedii sondowaniem postaw społecznych wobec jąkania zajmowali się między innymi Zbigniew Tarkowski i Aldona Grzybowska wraz z współpracownikami³⁸. Tarkowski w swoich badaniach eksperymentalnych podjął rozważania, czy i w jakim stopniu jest możliwa zmiana postaw wobec jąkania za pomocą takich metod, jak wykład, eksperyment empatyczny i studium przypadku³⁹. Badanymi byli studenci podyplomowych studiów logopedycznych, a zaproponowany przez badacza model zmian postaw wobec jąkania obejmuje specjalistów, osoby jąkające się oraz ich opiekunów. W podjętych przeze mnie w tym obszarze działaniach badawczych przyjąłm szeroką perspektywę zjawiska niepełnosprawności – zgodną z tzw. społecznym modelem niepełnosprawności (*social model of disability*)⁴⁰. W myśl takiego ujęcia niepełnosprawność nie jest indywidualnym atrybutem jednostki, ale raczej konstruktem społecznym wymagającym dokonywania przeobrażeń w środowisku, które umożliwią zapobieganie wykluczeniu osób zmagających się z różnymi dysfunkcjami czy zaburzeniami. Utożsamiając się z takim stanowiskiem, wspólnie z badaczami z University of West Virginia (USA), University of York (UK), Uniwersytetów Łódzkiego i Rzeszowskiego oraz z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego włączyłam się w prace badawcze prowadzone

³⁷ Por. Kazanowski Z., 2011, *Przemiany pokoleniowe postaw wobec osób upośledzonych umysłowo*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.

³⁸ Zob. Grzybowska A., Łapińska I., Michalska R., 1991, *Postawy nauczycieli wobec jąkania*. „Psychologia Wychowawcza”, nr 2, s. 97–149; Tarkowski Z., 2005, *Wizerunek zawodowy i społeczny logopedy*, [w:] M. Młynarska, T. Smereka, (red.), *Logopedia. Teoria i praktyka*. Agencja Wydawnicza a linea, Wrocław, s. 395–405.

³⁹ Tarkowski Z., 2008, *Zmiana postaw wobec jąkania*. Orator, Lublin.

⁴⁰ W ujmowaniu tego zagadnienia podzielałam stanowisko, które na gruncie pedagogiki specjalnej zaprezentowała Iwona Chrzanowska, dokonując zestawienia medycznego i społecznego modelu niepełnosprawności; zob. Chrzanowska I., 2015, *Pedagogika specjalna...*

w ramach *International Project on Attitudes Towards Human Attributes (IPATHA)*. Unikalną cechą projektów badawczych realizowanych w ramach *IPATHA* nad postawami społecznymi stanowił fakt, że dokonywano porównania danych uzyskanych wśród respondentów z różnych grup społecznych (specjalistów i niespecjalistów), zestawiając je z wynikami uzyskiwanymi w różnych krajach na świecie. Postawy społeczne wobec jąkania i gielkotu (mowy bezładnej) porównywano z postawami wobec innych ludzkich atrybutów, takich jak leworęczność, choroby psychiczne, otyłość czy wysoka inteligencja. W ramach tego projektu prowadziłam badania postaw wobec jąkania wśród polskich logopedów i studentów logopedii⁴¹. Wspólnie z badaczkami z Uniwersytetów Łódzkiego i Rzeszowskiego, które zaprosiłam do współpracy podczas realizacji tego projektu, badałyśmy postawy społeczne (logopedów i ogółu społeczeństwa) wobec gielkotu⁴². W tym celu dokonałam tłumaczenia oraz adaptacji dla warunków polskich kwestionariusza Public Opinion Survey of Human Attributes – Cluttering (POSHA-CI). Z kolei we współpracy z badaczami z KUL i West Virginia University w USA przeprowadziliśmy również badania postaw nauczycieli wobec jąkania⁴³. W ramach tego zespołu badawczego wdrożyliśmy także badanie eksperymentalne „Zmiana postaw wobec jąkania” realizowane wśród polskich studentów i uczniów liceum⁴⁴. Wyniki badań prowadzonych w Polsce pokazały, że poziom wiedzy o jąkanii jest stosunkowo wysoki w grupie, którą określić można mianem „specjalistów” – logopedów, studentów logopedii

⁴¹ Wyniki tego badania zostały zaprezentowane podczas Stuttering Attitudes Research Symposium – West Virginia University (4–7.09.2013 r., Morgantown, USA), referat i poster: *A Comparison of Attitudes Towards Stuttering Between Polish SLPs and SLP Students Using the POSHA-S*; K. Węsierska, M. Węsierska, K.O. St. Louis oraz opublikowane w: Węsierska K., Węsierska M., Beste Guldborg A., St. Louis K. O., 2015, *A Comparison of Knowledge and Attitudes toward Stuttering of Polish SLPs and SLP Students* [in:] St. Louis K.O., (ed.): *Stuttering meets stereotype, stigma, and discrimination: An overview of attitude research*. West Virginia University Press, Morgantown, s. 216–225.

⁴² Wyniki tego badania zostały zaprezentowane podczas 2nd World Conference on Cluttering, Fontys University (14–16.07.2014 r., Eindhoven, Holandia), poster: *Comparison of attitudes towards cluttering among Polish SLTs and the general public*, K. Węsierska, K.O. St. Louis., A. Myszka, A. Plusajska-Otto, jak również w Polsce podczas Międzynarodowej Konferencji Logopedycznej: *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka* (12.09.2014 r., Katowice), IJP UŚ, poster: *Postawy polskich logopedów i ogółu społeczeństwa wobec gielkotu – badania porównawcze*, A. Myszka, K.O. St. Louis, A. Plusajska-Otto, K. Węsierska oraz opublikowane w monografii pokonferencyjnej: Węsierska K., Myszka A., Plusajska-Otto A., St. Louis K.O., 2015, *Osoby z gielkotem w społeczeństwie – diagnostyka, świadomość społeczna, postulaty*, [w:] K. Węsierska, (red.): *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka*, t.1..., s. 251–264.

⁴³ Wyniki tego badania zostały zaprezentowane podczas: 8th World Congress on Fluency Disorders *Embracing Our Differences, Sharing Perspectives on Stuttering and Cluttering* (6–8.07.2015 r., Lisbon, Portugal), poster: *Attitudes of Polish Teachers Toward Stuttering*, K. Węsierska, A. Błachnio, A. Przepiórka, K.O. St. Louis oraz opisane w artykule: Węsierska K., Przepiórka A., Błachnio A., St. Louis K.O., *Attitudes of Polish Teachers Toward Stuttering*. „Proceedings of the 8th World Congress on Fluency Disorders”. International Fluency Association.

⁴⁴ Wstępne wyniki tego projektu badawczego zostały zaprezentowane podczas Międzynarodowej Konferencji Logopedycznej: *Współczesne tendencje w diagnostyce i terapii logopedycznej*, (10.10.2015 r., Chorzów), organizator Instytut Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego i Fundacja AGERE AUDE, referat: *Zmiana postaw wobec jąkania w Polsce – wstępne doniesienia z badań*, K. Węsierska, A. Błachnio, A. Przepiórka, K.O. St. Louis.

i nauczycieli. Tym niemniej, wciąż obecne jest – zwłaszcza u przedstawicieli ogółu społeczeństwa – stereotypowe postrzeganie jąkania i osób jąkających się. Wiedza społeczna na temat gielkotu plasuje się na zdecydowanie niższym poziomie. Obecnie – wspólnie z księdzem doktorem Romanem Buchtą z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego – wdrazamy kolejną odsłonę tego projektu – tym razem badania zostały podjęte w niezwykle opiniotwórczym w Polsce środowisku – księży katolickich, kleryków, katechetów i osób przygotowujących się do wykonywania zawodu katechety. Jak zauważył twórca i koordynator projektu *IPATHA* – profesor Kenneth O. St. Louis z West Virginia University, ta część projektu jest unikatowa w skali światowej. Do tej pory nie badano na świecie postaw wobec zaburzeń płynności mowy w tej grupie respondentów.

Wyniki badań, do których dostęp uzyskałam, uczestnicząc w ramach wdrażania *IPATHA* w Polsce, zainspirowały mnie do podjęcia działań mających na celu rozpoznanie opinii polskich logopedów i dorosłych osób jąkających się na temat stanu opieki nad osobami zmagającymi się z zaburzeniami płynności mowy w naszym kraju. W tym celu – wspólnie z mgr Moniką Pakurą, doktorantką IJP UŚ i mgr Agatą Laszczyńską – przeprowadziłyśmy ogólnopolski sondaż diagnostyczny w tym zakresie. Tego typu działanie jest konsekwencją wieloletnich wysiłków zespołu logopedów, podejmowanych na rzecz grupy samopomocowej dla osób jąkających się (*Klub ludzi mówiących*), którą od lat prowadzimy na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Celem działania takich grup jest przede wszystkim wypełnianie luki w opiece logopedycznej dla dorosłych jąkających się⁴⁵. Moja wieloletnia aktywność społeczna w charakterze koordynatorki tej grupy samopomocowej była dla mnie inspiracją do wdrożenia kolejnego projektu badawczego. Wspólnie z badaczką z University of Central Florida w USA Aleksandrą Krawczyk zainicjowałyśmy polsko-amerykański program badawczy *Labirynty Komunikacji: opowiem Ci moją historię jąkania* – polegający na wykorzystaniu terapii narracyjnej w interwencji logopedycznej u dzieci, młodzieży i dorosłych osób jąkających się⁴⁶. Celem tego projektu jest umożliwienie zarówno osobom dorosłym, jak i dzieciom jąkającym się opowiedzenia swojej historii związanej z jąkaniem,

⁴⁵ Więcej informacji o działalności grupy samopomocowej „Klub ludzi mówiących (dawniej: „Klub ludzi mówiących płynnie...”) można znaleźć w artykułach: Węsierska K., Szykowska H., Szymura A., 2013: *Kluby „J”*, *Klub ludzi mówiących płynnie – rola grup samopomocy dla osób jąkających się*. „Forum Logopedyczne”, nr 21, s. 145–152; Michta I., Mroziak K., Pakura M., 2016, *Strefa płynnego jąkania i edukowania o jąkaniu na Uniwersytecie Śląskim – Klub Ludzi Mówiących*. „Forum Logopedyczne” nr 24, s. 209–216 oraz na stronie Instytutu Języka Polskiego UŚ: <http://www.logopedia-ijp.us.edu.pl/>

⁴⁶ Podejście narracyjne jest stosunkowo nową formą oddziaływania terapeutycznego, które coraz bardziej upowszechnia się – zwłaszcza w Wielkiej Brytanii (Logan J., 2013: *New stories of stammering: A narrative approach*, [in:] *Stammering Therapy from the Inside: New Perspectives on Working with Young People and Adults*, (eds.): C. Cheasman, R. Everard, S. Simpson, pp. 79–124, J & R Press Ltd., Guildford.

a przez to skonfrontowania się tych osób z reakcjami słuchaczy (studentów, wolontariuszy), zweryfikowania własnych postaw i przekonań na temat doświadczeń związanych z jękaniem. Celem takich oddziaływań jest pomaganie pacjentowi w dokonaniu rekonstrukcji poznawczej własnych przekonań związanych z manifestowanym zaburzeniem w komunikowaniu się oraz uwalnianie się od niszczącego wpływu autostygmatyzacji.

W ten nurt wpisują się również prowadzone przeze mnie od kilku lat badania postaw osób jękających się wobec własnego komunikowania się. Po ukończeniu prac badawczych związanych z opracowaniem polskiej wersji wspomnianego już wcześniej narzędzia *KiddyCAT*[©], kontynuując współpracę badawczą z współautorką tego narzędzia, prof. Martine Vanryckegehmem, zainicjowałam kolejny etap prac ukierunkowanych na stworzenie polskiej adaptacji *Behavior Assessment Battery (BAB) for Adults* – baterii testów do diagnozy postaw i reakcji dorosłych osób jękających się⁴⁷. Do współpracy w ramach tego projektu badawczego zaprosiłam młode polskie badaczki: dr Marię Fańciszewską oraz Martę Danielowską i Jadwigę Tuchowską. Do tej pory cały materiał został przez nas przetłumaczony na język polski (łącznie z wdrożeniem tzw. *back translation*). Obecnie gromadzimy – na terenie całego kraju – materiał badawczy wśród osób jękających się i w grupie kontrolnej – osób bez problemów w płynnym komunikowaniu się.

W moich działaniach naukowych zwracam uwagę na możliwość praktycznego zastosowania uzyskanych wyników badań. Jest mi bliska – upowszechniona na gruncie pedagogiki – koncepcja badań w działaniu (ang. *action research*), których dynamiczny charakter pozwala na aktywne wykorzystanie wyników badań naukowych w celu poprawy stanu praktyki pedagogicznej (logopedycznej)⁴⁸. W ramach łączenia teorii z praktyką i upowszechniania wyników badań naukowych aktywnie angażuję się w stałe podnoszenie świadomości logopedycznej polskiego społeczeństwa i jakości opieki logopedycznej na różnych poziomach organizacji społecznej. Od lat organizuję lub współorganizuję konferencje logopedyczne – dla różnych grup odbiorców – logopedów, nauczycieli, pedagogów, psychologów, lekarzy i personelu medycznego, a także dla osób szeroko pojmowanego ogółu społeczeństwa (np. dla osób jękających się czy osób z zaburzeniami w komunikacji językowej i ich bliskich). Do tej pory odbyły się między innymi dwie edycje

⁴⁷ Bateria testów do diagnozy jękania u osób dorosłych, autorstwa M. Vanryckegehmem i G.J. Bruttana *The Behavior Assessment Battery (BAB) for Adults* obejmuje następujące subtesty: *the Speech Situation Checklist (SSC)*, *Emotional Reaction (ER)*, *Speech Disruption (SD) Section*; *the Behavior Checklist (BCL)*; *the Communication Attitude Test for Adults (BigCAT)*.

⁴⁸ Zob. Krüger H-H., Pfaff N., 2006, *Metody badań pedagogicznych*, [w:] B. Śliwerski (red.): *Pedagogika*, t. 2: *Pedagogika wobec edukacji, polityki oświatowej i badań naukowych*. Gdańskie Wydawnictwo Pedagogiczne, Gdańsk, s. 1–48.

konferencji „Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej”⁴⁹ oraz dwie edycje międzynarodowych konferencji „Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka”⁵⁰. Organizowałam i współorganizowałam także warsztaty logopedyczne – również z udziałem zagranicznych specjalistów⁵¹. Byłam też inicjatorką opracowania i opublikowania wielu plakatów profilaktycznych, między innymi upowszechniających wiedzę o jąkanii i gielkocie: „Jak mówić o jąkanii w szkole?”, „Gielkot – co to takiego?” (pełne zestawienie bibliograficzne opracowanych przeze mnie materiałów popularnonaukowych i profilaktycznych zamieszczam w Załączniku 2.2).

III. Sytuacja (przed)szkolna dziecka z zaburzeniami mowy

Do najważniejszych moich publikacji w tym obszarze zaliczam:

1. Węsierska K., Gacka E., Langevin M., Węsierska M., 2015, *Sytuacja szkolna dzieci jąkających się w Polsce – wstępne wyniki badań i strategie pomocy*, [w:] K. Węsierska, (red.): *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka*, t. 1. Komlogo – Uniwersytet Śląski, Katowice, s. 221–236.
2. Moćko N., Węsierska K., 2015, *Sytuacja dziecka jąkającego się w przedszkolu i w szkole*, [w:] A. Guzy, M. Wójcik-Dudek, B. Niesporek-Szamburska, (red.): *Szkola bez barier. O trudnościach w nauczaniu i uczeniu się*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 79–98.
3. Kuros K., Węsierska K., 2013, *Rola nauczyciela w promowaniu dobrej komunikacji w środowisku szkolnym*, [w:] E. Kochanowska, J. Skibska, (red.): *Nauczyciel wobec wyzwań współczesności. Dylematy, poszukiwania i inspiracje*. Wydawnictwo Naukowe ATH, Bielsko-Biała, s. 267–277.
4. Węsierska K., 2012, *The (Pre)school Situation of Children with Communication Disorders*, [in:] A. Sobczak, M. Znajmiecka-Sikora, (eds.): *Development and Supporting of the Development from the Perspective of the Human Sciences – Opportunities and Threats*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 139–154.
5. Węsierska K., 2012, *Profilaktyka jąkania i wspieranie ucznia jąkającego się*, [w:] E. Kochanowska, J. Wojciechowska, (red.): *Edukacyjne konteksty wspierania rozwoju dziecka*. Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała, s. 183–201.
6. Plusajska-Otto A., Węsierska K., 2010, *Rola nauczyciela w profilaktyce i terapii jąkania*, [w:] K. Baranowicz, A. Sobczak, M. Znajmiecka-Sikora, (red.): *Rozwój i jego wspieranie w perspektywie nauk o człowieku – teoria i rozwiązania praktyczne*. Pracownia Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 239–245.

⁴⁹ Zorganizowane przeze mnie dwie edycje konferencji „Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej” (27.10.2010; 18.04.2014) były adresowane do szerokiego kręgu odbiorców, przede wszystkim nauczycieli, pedagogów, psychologów i logopedów; pokłosiem tych spotkań były dwa tomy monografii wieloautorskich: Węsierska K., (red.), 2012, *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 1. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice; Węsierska K., Moćko N., (red.), 2013, *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 2. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

⁵⁰ Międzynarodowa Konferencja Logopedyczna „Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka, I edycja” odbyła się 12 września 2014 roku i jej pokłosiem jest monografia wieloautorska: Węsierska K., (red.), 2015, *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka*, t. 1. II edycja konferencji odbyła się 25-26 sierpnia 2016 roku.

⁵¹ We współpracy z Śląskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Logopedycznego w ostatnich organizowałam warsztaty dla logopedów i specjalistów zajmujących się tematyką logopedyczną z udziałem gości zagranicznych, m.in.: z profesor Henriette Langdon z San José State University, USA – z zakresu terapii logopedycznej u dzieci dwujęzycznych; z Manon Abbink Spruit z Logopädie und Stottertherapie, Niemcy – z zakresu diagnozy i terapii gielkotu; z Peterem Schneiderem z Departamentu Logopedycznego przy Klinice Uniwersyteckiej RWTH w Akwizgranie w Niemczech – z zakresu diagnozy i terapii jąkania wczesnodziecięcego metodą *Mini-KIDS* oraz z Mies Bezemer z Stottercentrum Zeeland w Holandii – z zakresu terapii jąkania u dzieci w wieku szkolnym.

Kolejnym bardzo istotnym nurtem moich działań naukowo-badawczych są zagadnienia związane z sytuacją dziecka z zaburzeniami mowy w środowisku edukacyjnym (zwłaszcza dziecka jękającego się)⁵². W polskiej logopedii zagadnienie to opisywali między innymi Mieczysław Chęciek, Ewa Małgorzata Skorek i Krzysztof Szamburski⁵³. Sytuacja dzieci z problemami w komunikowaniu się sygnalizowana w publikacjach tych badaczy wymaga podejmowania systemowych rozwiązań. W celu uzyskania pogłębionej oceny tego zjawiska podjęłam badania sondażowe wśród nauczycieli różnych szczebli edukacji mające na celu ocenę ich percepcji sytuacji dziecka z zaburzeniami mowy, także na temat sytuacji uczniów jękających się⁵⁴. Prowadziłam szerzej zakrojone badania wśród nauczycieli różnych szczebli dotyczące analizy ich poglądów na temat sytuacji dziecka jękającego się w przedszkolu i w szkole⁵⁵. Wyniki tych badań zainspirowały mnie do nawiązania współpracy z profesor Marilyn Langevin z University of Alberta w Kanadzie – autorki *Teasing and Bullying Questionnaire*⁵⁶ oraz *Teasing and Bullying: Unacceptable Behaviour Program*⁵⁷. Byłam inicjatorką tłumaczenia i adaptacji polskiej zrewidowanej wersji *Teasing and Bullying Questionnaire-R: Dokuczanie i znęcanie się nad jękającymi się dziećmi – Kwestionariusz dla dzieci*⁵⁸. Wyniki uzyskane w tych badaniach wskazują, że dzieci

⁵² Węsierska K., Pakura M., 2015, *Wsparcie dziecka z problemami w komunikowaniu się w środowisku szkolnym*. „Wielkopolski Przegląd Logopedyczny” nr 1/13, s. 29–40.

⁵³ Por. m.in. Chęciek M., 2012, *Jak wspierać dziecko jękające się w środowisku przedszkola i szkoły*, [w:] K. Węsierska, (red.): *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 1..., s. 213–227; Skorek E.M., 2000, *Dzieci z zaburzeniami mowy wśród rówieśników w klasie szkolnej*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”. Kraków; Szamburski K., 2007, *Dziecko jękające się w szkole*. „Logopeda” nr 2 (5), s. 31–57 [czasopismo internetowe, dostępne na stronie: www.logopeda.org.pl]

⁵⁴ Zob. m.in. Kasprzyk B., Stasiczek A., Węsierska K., 2005, *Szkoła przyjazna uczniowi jękającemu się – wyzwaniem dla logopedów*. „Śląskie Wiadomości Logopedyczne”, nr 8, s. 38–44; Węsierska K., 2012, *The (Pre)school Situation of Children with Communication Disorders*, [in]: A. Sobczak, M. Znajmiecka-Sikora, (eds.): *Development and Supporting of the Development from the Perspective of the Human Sciences – Opportunities and Threats*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 139–154.

⁵⁵ Do współpracy w zakresie upowszechnienia przeprowadzonych przeze mnie badań zaprosiłam Natalię Moćko, doktorantkę w Instytucie Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego – prezentacja wyników badań podczas: II Międzynarodowej Konferencji Naukowej: *Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych* (29–30.03.2012 r., Katowice), organizator: Katedra Dydaktyki i Literatury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, w referacie: *Jak skutecznie wspierać ucznia jękającego się?*; publikacja w wieloautorskiej monografii pokonferencyjnej: Moćko N., Węsierska K., 2015, *Sytuacja dziecka jękającego się w przedszkolu i w szkole*, [w]: A. Guzy, M. Wójcik-Dudek, B. Niesporek-Szamburska, (red.): *Szkoła bez barier. O trudnościach w nauczaniu i uczeniu się*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 79–98.

⁵⁶ Langevin M., Bortnick K., Hammer T., Wiebe E., 1998, *Teasing/bullying experienced by children who stutter: Toward development of a questionnaire*. „Contemporary Issues in Communication Science and Disorders”, 25, s. 12–24.

⁵⁷ Langevin M., 2000, *Teasing and Bullying: Unacceptable Behaviour. The TAB Program*. The Institute for Stuttering Treatment and Research. Edmonton.

⁵⁸ Wspólnie z profesor Marilyn Langevin z University of Alberta, w Kanadzie oraz badaczkami z Uniwersytetu Łódzkiego oraz University of York w Wielkiej Brytanii, rozpoznawałam sytuację szkolną polskojęzycznych

jąkające się doświadczają wyśmiewania, dokuczania czy znęcania się nad nimi znacznie częściej niż dzieci, które nie manifestują problemów w komunikowaniu się, ponadto częściej także są narażone na mobbing szkolny niż dzieci, które mają inne problemy logopedyczne niż jąkanie. Podjęte przez nas badanie było pierwszym tego typu badaniem prowadzonym wśród polskojęzycznych dzieci jękających się⁵⁹. Badanie wykazało też, że w porównaniu do badań prowadzonych za granicą z użyciem tego samego narzędzia, wyniki uzyskane w Polsce są wyższe (mniej korzystne) od wyników uzyskanych w Kanadzie i znacznie wyższe od danych uzyskanych w Australii. Uwzględniając wyniki uzyskiwane w podejmowanych przeze mnie badaniach (zarówno wśród uczniów, jak i nauczycieli), w ostatnich latach inicjowałam projekty naukowe realizowane wspólnie ze studentami mające na celu poprawę sytuacji (przed)szkolnej dziecka z zaburzeniami mowy (projekty: „Wszystkie dzieci mogą mówić płynnie” – projekt profilaktyczny realizowany w przedszkolach w roku 2013 oraz „ABC dobrej komunikacji” – projekt profilaktyczny realizowany w przedszkolach i szkołach różnych typów w latach 2011–2013)⁶⁰. Obecnie pracuję nad programem profilaktyczno-edukacyjnym mającym na celu zapobieganie zjawisku mobbingu szkolnego wobec dzieci jękających się.

IV. Profilaktyka logopedyczna i skuteczność opieki logopedycznej

Do najważniejszych moich publikacji w tym obszarze zaliczam:

1. Węsierska K., 2013, *Opieka logopedyczna w przedszkolu. Profilaktyka – diagnoza – terapia*. Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2013, ss. 320.

dzieci, a konkretnie obecność zjawiska mobbingu szkolnego wśród dzieci jękających się w porównaniu do grup dzieci z innymi problemami logopedycznymi i dzieci, które nie mają problemów w komunikowaniu się.

⁵⁹ Wyniki tego badania zostały zaprezentowane podczas Międzynarodowej Konferencji Logopedycznej: *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka* (12.09.2014 r., Katowice), IJP UŚ, poster: *Sytuacja szkolna dzieci jękających się – badania porównawcze dzieci polskich i kanadyjskich*, E. Gacka, M. Langevin, K. Węsierska, M. Węsierska oraz podczas 8th World Congress on Fluency Disorders *Embracing Our Differences, Sharing Perspectives on Stuttering and Cluttering* (6–8.07.2015 r., Lisbon, Portugal), referat: *Bullying experienced by Polish children who stutter and their peers*, M. Langevin, K. Węsierska, E. Gacka, M. Węsierska; wstępne wyniki badań zostały opublikowane w języku polskim w publikacji: Węsierska K., Gacka E., Langevin M., Węsierska M., 2015, *Sytuacja szkolna dzieci jękających się w Polsce – wstępne wyniki badań i strategie pomocy*, [w:] K. Węsierska, (red.): *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka*, t. 1, ..., s. 221–236 oraz w języku angielskim: Langevin M., Węsierska K., Węsierska M., Gacka E., [w druku] *Bullying experienced by Polish children who stutter and their peers*. „Proceedings of the 8th World Congress on Fluency Disorders”. International Fluency Association.

⁶⁰ Projekty zostały opisane w artykułach: Kuros K., Węsierska K., 2013, *Rola nauczyciela w promowaniu dobrej komunikacji w środowisku szkolnym*, [w:] E. Kochanowska, J. Skibska, (red.): *Nauczyciel wobec wyzwań współczesności. Dylematy, poszukiwania i inspiracje*. Wydawnictwo Naukowe ATH, Bielsko-Biała, s. 267–277; Węsierska K., Pakura M., 2015, *Wsparcie dziecka...*; Węsierska K., Moćko N., 2010, *Promowanie zasad dobrej komunikacji*. „Gazeta Uniwersytecka”, nr 10, s. 18–19; Węsierska K., Wilk B., Mańka A., 2010, *Zasady dobrej komunikacji w grupie i w szkole*. „Magazyn Szkolny”, nr 336, s. 20–21; Węsierska K., 2010, *Uczeń dobrym słuchaczem, rozmówcą i mówcą*. „Magazyn Szkolny”, nr 337, s. 31.

2. Michalak-Widera I., Węsierska K., 2012, *Test do badań przesiewowych mowy dla dzieci w wieku przedszkolnym*. Wydawnictwo Naukowe Unikat-2, Katowice, ss. 58.
3. Gawel K., Langdon H.W., Węsierska K., 2015, *Interpreter-assisted speech-language intervention in Poland: needs, possibilities and prospects*, „Neurolingwistyka Praktyczna”, s. 50–65.
4. Węsierska K., 2015, *Logopeda specjalista zaburzeń płynności mowy*, [w:] K. Węsierska, (red.): *Zaburzenia płynności mowy – teoria i praktyka*, t. 1 . Komlogo – Uniwersytet Śląski, Katowice, s. 101–114.
5. Langdon H.W., Tsai P.T, Węsierska K., 2015, *Evidence-Based Practice in Stuttering: Views from American and Polish Clinical Perspectives*, „Forum Logopedyczne”, nr 23, s. 8–16.
6. Moćko N., Węsierska K., 2012, *Wykorzystanie wideocoachingu w pracy nad emisją i ekspresją głosu*, „Forum Logopedyczne”, nr 20, s. 168–178.
7. Węsierska K., 2012, *Profilaktyka logopedyczna w ujęciu systemowym*, [w:] K. Węsierska, (red.): *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 1 . Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 25–47.

Skuteczna organizacja systemu opieki logopedycznej oraz upowszechnianie kompleksowej profilaktyki logopedycznej to jedno z moich najwcześniejszych zainteresowań naukowo-badawczych, ściśle związanych z problematyką, której poświęciłam moją rozprawę doktorską⁶¹. Moja działalność badawcza podjęta w ramach przygotowania rozprawy doktorskiej dotyczyła problematyki ściśle logopedycznej, ale była głęboko osadzona w nurcie pedagogiki. Głównym celem podjętych wówczas przeze mnie badań było ustalenie determinantów skuteczności opieki logopedycznej nad dziećmi w wieku przedszkolnym. Ważnym obszarem moich naukowych poczynań jest rozpoznawanie, opis oraz upowszechnianie strategii profilaktyki logopedycznej, a także działania zmierzające do optymalizacji systemu opieki logopedycznej dla dzieci i młodzieży⁶². W moich poszukiwaniach badawczych w tym obszarze inspiracją dla mnie była działalność naukowa takich polskich badaczy, jak Krystyna Błachnio, Stanisław Grabias, Grażyna Jastrzębowska, czy Mira Rządźka i Ewa Małgorzata Skorek⁶³. Na gruncie zagranicznym inspirowały mnie również publikacje słowackiego logopedy Viktora Lechty⁶⁴. Dokonałam teoretycznego opisu kompleksowej profilaktyki logopedycznej wraz z zarekomendowaniem praktycznej aplikacji

⁶¹ Problematykę tę szczegółowo analizowałam w mojej rozprawie doktorskiej zatytułowanej „*Efektywność działań profilaktyczno-terapeutycznych logopedów w środowisku życia dzieci w wieku przedszkolnym*” przygotowanej pod kierunkiem profesor Ewy Syrek, niepublikowany manuskrypt dostępny w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej: www.sbc.org.pl Zagadnienie profilaktyki i skuteczności interwencji logopedycznej szeroko opisałam również w publikacji: Węsierska K., 2013, *Opieka logopedyczna w przedszkolu. Profilaktyka – diagnoza – terapia*. Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2013.

⁶² Zob. m.in. Michalak-Widera I., Węsierska K., 2009, *Zaangażowanie rodziców/opiekunów...*; Węsierska K., 2007, *Współpraca logopedów i pediatrów determinantą skutecznej opieki logopedycznej*. „Forum Logopedyczne”, nr 13, s. 28–30.

⁶³ Zob. m.in. Błachnio K., 1995, *System nowoczesnej profilaktyki logopedycznej*. „Logopedia”, t. 22, s. 21–32; Grabias S., 2008, *Postępowanie logopedyczne. Diagnoza, programowanie terapii, terapia*. „Logopedia”, t. 37, s. 13–28; Jastrzębowska G., 1999, *Stan i perspektywy opieki*, [w:] T. Gałkowski, G. Jastrzębowska (red.): *Logopedia – pytania i odpowiedzi. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 219–247; Skorek E.M., Rządźka M., 2011, *Profilaktyka i terapia dysfunkcji oddechowych u dzieci*. Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra.

⁶⁴ Zob. m.in. Lechta V., 2010, *Koktavost...*

tego modelu w logopedii⁶⁵. Szczególne szeroko opisywałam możliwości wdrażania wielopoziomowej profilaktyki logopedycznej – zarówno w wariantach proaktywnym, jak i reaktywnym. W związku z moimi zainteresowaniami problematyką zaburzeń płynności mowy w kolejnych publikacjach opisywałam możliwości skutecznego wdrażania strategii profilaktyki logopedycznej wobec dziecka (ucznia) jękającego się i jego środowiska⁶⁶.

Promując strategię kompleksowej profilaktyki logopedycznej, jednocześnie czynnie angażowałam się w aktywizację środowiska edukacyjnego dzieci z zaburzeniami w komunikowaniu się. Zorganizowałam dwie edycje konferencji „Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej” poświęcone tym zagadnieniom, umożliwiając logopedom, nauczycielom, pedagogom i psychologom kontakt zarówno ze specjalistyczną wiedzą teoretyczną, jak i z przykładami dobrych praktyk. Pod moją redakcją ukazały się dwa tomy monografii wieloautorskich, które stanowią kompendium wiedzy z tego zakresu⁶⁷. W ramach mojej wieloletniej społecznej działalności w zarządzie Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Logopedycznego współorganizowałam liczne konferencje logopedyczne – krajowe i międzynarodowe, które były adresowane do szerokiego grona odbiorców⁶⁸.

Kontynuując działania związane z upowszechnianiem badań przesiewowych mowy u dzieci – zapoczątkowane w polskiej logopedii przez Stanisława Grabiasa, Zdzisława Marka Kurkowskiego, Zbigniewa Tarkowskiego i Tomasza Woźniaka⁶⁹ – wspólnie z Iwoną Michalak-Widerą opracowałam narzędzie do badań przesiewowych mowy dzieci w wieku przedszkolnym⁷⁰. Podjęłam również działania zmierzające do upowszechniania tego

⁶⁵ Zob. m.in. Michalak-Widera I., Węsierska K., 2013, *Social and Economic Consequences of Using the Procedures of Effective Speech-Language Pathology Prevention*, [in:] L. Pekarčík, E. Janigová, A. Weissbrot-Koziarska, (eds.): *Sociálna práca, manažment a ekonómia – prínosy a limity vedy pre teóriu a prax: zborník referátov z 5. ročníka vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou: 5. jún 2013, Dolný Kubín*. Verbum - Vydavateľstvo Katolíckej Univerzity v Ružomberku, Ružomberok, s. 229-236; Węsierska K., 2007, *Profilaktyka logopedyczna w edukacji przedszkolnej – rola nauczyciela*. „Wychowanie na co Dzień”, nr 6 (165), s. 8–11; Węsierska K., 2012: *Profilaktyka logopedyczna w ujęciu systemowym...*

⁶⁶ Zob. m.in. Węsierska K., 2006, *Niepłynność mowy wśród dzieci w wieku przedszkolnym – profilaktyka i wczesna interwencja w dysfluencji*. „Śląskie Wiadomości Logopedyczne”, nr 11, s. 45–54; Węsierska K., 2012, *Profilaktyka jękania i wspieranie ucznia jękającego się*, [w:] E. Kochanowska, J. Wojciechowska, (red.): *Edukacyjne konteksty wspierania rozwoju dziecka*. Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała, s. 183–201;

⁶⁷ Węsierska K., (red.), 2012, *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 1...; Węsierska K., Moćko N., (red.), 2013, *Profilaktyka logopedyczna w praktyce edukacyjnej*, t. 2...

⁶⁸ Szczegółowe informacje można znaleźć w *Sprawozdaniu Komisji Rewizyjnej z działalności Śląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Logopedycznego za okres od października 2011 do maja 2015* autorstwa Ł. Skrzypiec, „Forum Logopedyczne” 2015, nr 23, s. 131–137 oraz na stronie ŚO PTL: <http://ptl.katowice.pl/>

⁶⁹ Zob. Grabias S., Kurkowski Z.M., Woźniak T., 2002, *Logopedyczny test przesiewowy dla dzieci w wieku szkolnym*. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej – Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego – Polskie Towarzystwo Logopedyczne, Lublin; Tarkowski Z., 1992. *Przesiewowy Test Logopedyczny*. Wydawnictwo Polskiej Fundacji Zaburzeń Mowy, Lublin.

⁷⁰ Michalak-Widera I., Węsierska K., 2012, *Test do badań przesiewowych mowy dla dzieci w wieku przedszkolnym*. Wydawnictwo Naukowe Unikat-2, Katowice.

drugorzędowego typu profilaktyki logopedycznej zarówno wśród logopedów, jak i nauczycieli, pedagogów, psychologów, czy średniego personelu medycznego⁷¹.

Ważne miejsce w moich działaniach naukowych zajmuje badanie i opis takich zagadnień, jak skuteczność opieki logopedycznej i promowanie koncepcji praktyki opartej na dowodach (*evidence-based practice*). Mam tu na myśli model działań polegający na integrowaniu w praktyce logopedycznej aktualnych, rzetelnych wyników badań naukowych, z ekspercką wiedzą i doświadczeniem logopedów oraz wartościami i potrzebami manifestowanymi przez pacjenta/klienta i jego rodzinę. Z tym zagadnieniem wiążą się podejmowane w moich publikacjach takie kwestie, jak: logopeda jako specjalista zaburzeń w komunikowaniu się czy podejmowanie przez logopedów działań badawczych na gruncie logopedii umożliwiających rozwój dyscypliny (np. prowadzenia badań typu *case study* i dzielenie się wynikami tych prac jako pierwszy etap działań badawczych dokumentujących efektywność postępowania logopedycznego). Podjęłam również badania nad rolą terapeutycznych grup wsparcia i grup samopomocowych dla osób jękających się, wykazując znaczenie tych form oddziaływań we wspomaganie skuteczności terapii jękania. Pozostając w kręgu zagadnień związanych ze skutecznością opieki logopedycznej, prowadziłam również prekursorskie w polskiej logopedii badania dotyczące możliwości współpracy logopedy z tłumaczem w toku interwencji logopedycznej podejmowanej wobec klienta/pacjenta dwujęzycznego. W tym celu – wspólnie z Katarzyną Gawęł, doktorantką Instytutu Języka Angielskiego Uniwersytetu Śląskiego – nawiązałyśmy współpracę z amerykańską badaczką – wybitną znawczynią tej tematyki, profesorem Henriette W. Langdon z San José State University w USA. Analizując wyniki badań przeprowadzonych wśród polskich logopedów z użyciem autorskiego kwestionariusza, wskazałyśmy postulowane kierunki działań mających na celu poprawę jakości pomocy logopedycznej w przypadku pacjentów bilingwalnych⁷². Odnosząc się do analizy potrzeb i problemów, z którymi zmagają się logopedzi, zainspirowałam

⁷¹ Prezentacje podczas konferencji: oraz w publikacji: Michalak-Widera I., Węsierska K., 2012, *Wczesna identyfikacja zaburzeń mowy w praktyce nauczyciela – prezentacja narzędzia diagnostycznego*, [w:] C. Langier, (red.): *Współczesne problemy i wyzwania edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, Kolegium Nauczycielskie w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała, s. 395–407.

⁷² Uzyskane przez nas wyniki badań były prezentowane podczas konferencji w kraju i za granicą: II Międzynarodowe Seminarium Naukowe: *Dwujęzyczność, wielojęzyczność i wielokulturowość – szanse i zagrożenia na drodze do porozumienia* (19.11.2014 r., Katowice UŚ), referat: *Opinie polskich logopedów na temat współpracy z tłumaczem w przypadku interwencji wobec osób dwujęzycznych – wstępne wyniki badań*, referat: K. Gawęł, K. Węsierska; California Speech Language and Hearing Association Convention, (5–8.03.2015 r., Long Beach, USA), poster: *Interpreter-assisted Speech and Language Services: Survey Findings in Poland*, K. Węsierska, K. Gawęł oraz opublikowane w artykule: Gawęł K., Langdon H.W., Węsierska K., 2015, *Interpreter-assisted speech-language intervention in Poland: needs, possibilities and prospects (Współpraca polskiego logopedy z tłumaczem – potrzeby, możliwości i perspektywy)*, „Neurolingwistyka Praktyczna”, s. 50–65.

naukowców z Uniwersytetu Śląskiego, Łódzkiego i Rzeszowskiego (oraz udzielałam im merytorycznego wsparcia) do organizacji seminariów naukowych poświęconych tej tematyce⁷³. Zorganizowałam również cykl praktycznych szkoleń z tego zakresu dla logopedów z udziałem eksperta zagranicznego. Byłam także inicjatorką i współautorką opracowania i wydania plakatu profilaktycznego „*B... jak bilingwizm = dwujęzyczność. B... as bilingualism*” (pełne zestawienie bibliograficzne opracowanych przeze mnie materiałów popularnonaukowych i profilaktycznych zamieszczam w Załączniku 2.2).

W kręgu moich zainteresowań naukowych mieszczą się także zagadnienia związane z logopedią artystyczną. Jestem autorką opracowań naukowych oraz popularnonaukowych dotyczących kultury żywego słowa, higieny i emisji głosu oraz tematyki odnoszącej się do występów publicznych. Nawiązując do prac Małgorzaty Walczak-Deleżyńskiej, Bogumiły Toczyskiej czy Anny Walencik-Topiłko⁷⁴, w moich publikacjach z tego zakresu wskazywałam na możliwość wykorzystania wideocoachingu w pracy nad emisją głosu czy skutecznego przygotowania młodzieży do występów publicznych⁷⁵.

Inne kierunki moich działań to prace związane z tłumaczeniem i adaptacją oraz redakcją naukową logopedycznych materiałów zagranicznych oraz opracowywaniem autorskich materiałów profilaktycznych, diagnostycznych i terapeutycznych (pełne zestawienie bibliograficzne opracowanych przeze mnie materiałów popularnonaukowych i profilaktycznych zamieszczam w Załączniku 2.2).

W mojej działalności logopedycznej, zarówno w jej odsłonie naukowej – teoretycznej, badawczej, jak i w praktycznej, staram się potwierdzać tezę o interdyscyplinarności

⁷³ Zainspirowałam oraz udzieliłam merytorycznego wsparcia organizatorom dwóch konferencji logopedycznych o tej tematyce: Międzynarodowe Seminarium Naukowe: *Dwujęzyczność, wielojęzyczność i wielokulturowość – szanse i zagrożenia na drodze do porozumienia* (9.10.2013 r., Katowice UŚ) i Międzynarodowa Konferencja Naukowa: *Jednojęzyczność i wielojęzyczność. Świat w obliczu wielokulturowości* – Uniwersytet Łódzki (16.06.2014 r., Łódź).

⁷⁴ Zob. m.in. Walczak-Deleżyńska M., 2004, *Aby język giętki... Wybór ćwiczeń artykulacyjnych od J. Tennera do B. Toczyskiej*. PWST im. L. Solskiego we Wrocławiu, Wrocław; Toczyska B., 2007, *Głośno i wyraźnie. 9 lekcji dobrego mówienia*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk; Walencik-Topiłko A., 1998, *Rytm muzyczny i logorytmika w terapii logopedycznej dotyczącej dyslalii*, [w:] I. Nowakowska-Kempna (red.): *Logopedia jako nauka interdyscyplinarna - teoretyczna i stosowana*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 250–254.

⁷⁵ Zob. Michalak-Widera I., Węsierska K., 2004, *O emisji i higienie głosu ucznia i nauczyciela raz jeszcze*. „Śląskie Wiadomości Logopedyczne”, nr 7, s. 46–49; Moćko N., Węsierska K., 2012, *Wykorzystanie wideocoachingu w pracy nad emisją i ekspresją głosu*. „Forum Logopedyczne”, nr 20, s. 168–178; Stasiczek A., Węsierska K., 2008, *Trening dobrego mówcy – przygotowanie młodzieży do występów przed publicznością*. „Forum Logopedyczne”, nr 14, s. 21–25.

współczesnej logopedii⁷⁶. W moim podejściu do logopedii łączę teorię z przykładami dobrych praktyk. W podejmowanych przeze mnie działaniach na gruncie tej dyscypliny kieruję się trzema fundamentalnymi zasadami praktyki opartej na dowodach naukowych (ang. *evidence-based practice*). Podejmuję zadania, które mają przyczynić się do wykorzystania wyników rzetelnych badań naukowych, w połączeniu z doświadczeniem gromadzonym na gruncie praktyki logopedycznej, z uwzględnieniem i poszanowaniem praw, przekonań i potrzeb każdego klienta czy pacjenta. Jestem wielką pasjonatką zawodu logopedy – zarówno w jego aspekcie teoretycznym – naukowo-badawczym, jak i praktycznym – klinicznym. Mam pełną świadomość odpowiedzialności, która spoczywa na logopedach – zarówno badaczach, realizujących się na polu badań naukowych, wytyczających swoimi działaniami kierunki rozwoju dyscypliny, jak i na praktykach – poświęcających swoją pasję i zaangażowanie w służbie drugiemu człowiekowi. Jestem przekonana, że logopedia, osadzona na gruncie pedagogiki, zwłaszcza specjalnej – pozwala wpływać znacząco na poprawę jakości życia jednostek zmagających się z niepełnosprawnością. We wszystkich odsłonach mojej zawodowej aktywności podążam za tym przesłaniem.

⁷⁶ Zob. Błachnio K., 2005: *Zarys interdyscyplinarnych podstaw nowoczesnej interwencji logopedycznej na obszarach pedagogiki specjalnej*, [w:] M. Młynarska, T. Smereka, (red.): *Logopedia. Teoria i praktyka...*, s. 524–530.